

O sv. Barboře

11.1.2023 - Petr Kašing | Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava

Výstava představuje ukázkou sbírky, která je na univerzitě zobrazena v různých formách a technikách.

Sv. Barbora je patronka havířů, stavitelů, architektů a dalších povolání. S VŠB – Technickou univerzitou Ostrava spojována již od jejího založení před více než 170 lety v Příbrami. Na univerzitě je vystavena řada jejích zobrazení v různých formách. V návaznosti na tradici, a jako připomenutí naší patronky, byl pojmenován také jeden ze superpočítačů v IT4Innovations národním superpočítačovém centru VŠB-TUO jako Barbora.

"Svatá Barbora, panna poctivá, havířům pomáhá dobývat chleba, do temnejch děr zemských s nima sestupuje, kahanem nebeským světlo zapaluje."

Toto popěvek z oblíbené pohádky Dařbuján a Pandrhola. Legenda praví, že svatá Barbora byla dcerou pohanského obchodníka Dioskura a žila v Nikomédii, dnešním İzmitu v Turecku. Když dívka přijala křesťanství, její otec ji nechal zavřít do věže. Na znamení své víry si Barbora tajně nechala ve věži postavit tři okna (podle Svaté Trojice). Z věže pak před otcem unikla a schovala se ve skále. Otec ji přeci jen zradou ze skály odvedl a předal soudu. Po krutém mučení byla nakonec popravena vlastním otcem, do něhož následně udeřil blesk. Psal se pravděpodobně rok 306.

Svatá Barbora je uctívána jako patronka havířů, stavitelů, zedníků, architektů, matematiků, dělostřelců, pyrotechniků a dalších povolání, u nichž hrozí riziko náhlé či násilné smrti. Označuje se rovněž jako ochránkyně před blesky a ohněm a ochránkyně věží. Dále je patronkou dívek a nemocných.

Od 14. století patřila Barbora k nejoblíbenějším a k nejčastěji znázorňovaným postavám světců. Často je zpodobněna jako mladá dívka v zeleném šatu a s korunou na hlavě. V rukou drží knihu, kalich, paví pírkou nebo palmovou ratolest. V pozadí bývá věž se třemi okny a u nohou miniatura Dioskura s taseným mečem nebo samotný meč. V 15. století byla mučednice přičleněna ke skupině čtrnácti pomocných patronů. Od dávných dob byla Barbora jedním z nejoblíbenějších dívčích jmen. Kolem Barbořiny postavy vznikly v průběhu staletí četné lidové zvyky. Jedním z nejznámějších je řezání větvíček z ovocných stromů 4. prosince. Větvíčky umístěné do vázy pak o Vánocích rozkvetou.

Patronkou horníků se stala Barbora koncem středověku a souvisí s legendou o skále, která Barboře poskytla úkryt na útěku před otcem. Proto v blízkosti dolů stávaly kostely či kaple zasvěcené této světici, její improvizované pomníčky byly často budovány také v podzemí dolů. V Čechách je Barboře zasvěcena perla gotického umění, chrám v Kutné Hoře.

Vztah svaté Barbory k VŠB – Technické univerzitě Ostrava je dán dlouholetým zaměřením univerzity a jejích fakult k oborům, které po desítky let rozvíjí, a jichž je svatá Barbora patronkou. Ať už se jedná o hornické a geologické obory, stavitelství, architekturu, bezpečnostní inženýrství a v neposlední řadě matematiku, která coby královna všech věd prostupuje napříč všemi obory a disciplínami, v nichž univerzita realizuje vědecko-pedagogickou činnost.

<https://www.vsb.cz/magazin/cs/detail-novinky?reportId=44673>